

KELET-EURÓPAI NÉZŐ

SZOVJETUNIO

A mai szovjet lírából

Korunk szovjetunióbeli lírájáról nagyon nehéz volna valamiféle átfogó képet festeni. Éppen ez az izgalmas benne: a nemzedékek és nemzetiségek sokhangú kórusa. Rég lecsendesült a hatvanas évek „új hulláma”, az annyi vihart, vitát és lelkesedést kiváltott irodalmi megújulás. A következő költőgeneráció utánuk kissé tétován köszörülte a torkát, halogatta a színrelépést, mint amikor egy nagy drámai színész után egy fiatal epizódistán a sor a színpadon.

Jevtusenko, Voznyeszenszkij, Rozsgyesztvenszkij, Vinokurov, Ahmadulina nemzedéke után jó ideig csak „követőiket” olvashattuk, lassan bátorodott csak fel a fiatalabbak hangja. Kuprijanov és Kuznyecov ezt a nemzedéket képviseli.

A két lett költő — Čaklais és Ziedonis — a maga megkezdett útján halad tovább, mindketten bátor kísérletezők, skálájuk roppant széles, leleményes újítók a lett lírában, anélkül, hogy „modernkedők” volnának. Írásaikra az egész ország odafigyel. Költészetük a szó legnemesebb értelmében vett közéleti költészet.

Robert Rozsgyesztvenszkijt nem kell bemutatnunk a magyar olvasóknak. Örökfiatal költőnek nevezik; való igaz, hogy lírája nem öregszik, hiszen folyamatosan kapcsolódik az újabb idők áramkörébe.

Viktor Szosznorától eddig meglehetősen keveset publikáltunk magyarul. A leningrádi költő szintén a derékhadhoz tartozik. Hangja nem téveszthető össze senki máséval. Versei az élő természetén átszűrt intellektualitás erejével ragadják meg az olvasót.

E néhány lírikust a mai szovjet líra sokszólamúságának bizonyításaképpen mutatjuk be a magyar olvasóknak.

R. Zs.

RAB ZSUZSA FORDÍTÁSAI

MARIS ČAKLAIS

Amíg megtanulsz veszteni

*Amíg megtanulsz veszteni,
ó, amíg megtanulsz veszteni!*

*Úgy látod: hó az,
ami dermedten áll a levegőben,
várni fog téged,
megvár,
amíg veszteni megtanulsz.*

*Az almafák is virágoznak,
amíg eléggé bölcs leszel.*

*De a csengő, a csengő felvonít.
És az ablakodat verő eső,
ujjaid közt a homok,
és nemzedéked első távozói*

*(még csak vissza sem integettek) —
mindez csak első pár betűje
az ábécének.*

*Aztán majd számlálni tanulod
az örömtelen virradt napokat,
a csuromvizes ruhájú őszi éjjeleket,
és pulzusodat
az álmatlanság üres szobáiban.
Az aritmetika — alapja a matematikának.*

*Addig, míg veszteni tanulsz,
megtanulod lerajzolni a remény fehér elefántját,*

*s az idegen nyelvek legszebbikét —
a hallgatást.*

*Énekelni nem kell okvetlenül.
De amíg veszteni tanulsz,
megtanulsz énekelni is.*

*És megtanulsz még hóvá lenni,
hóvá, és egyidőben almajává.*

*Köszönet kedves iskolánknak,
derék tanítóinknak köszönet!*

IMANTS ZIEDONIS

Kleptománia

*A kleptománia:
valamit ellopni anyánktól
s elrejteni feleségünknel.
Valamit ellopni feleségünkntől
s magunknál rejteni el.
Valamit ellopni magunktól
és elrejteni versben.
Valamit ellopni a verstől
s mélyebbre rejteni.
Valamit még mélyebbre lopni,
s nem tudni, hová rejtjük el.*

VJACSESZLAV KUPRIJANOV

Fehérben

*Adjatok a költőre fehér köpenyt —
álcázó leplet —
ha ránkhavaz a tél,
ő felderítő,*

Sirály

*Fekete kémények égbe törnek,
füstöt okádnak rá, kormot köpnek.
Egy sirályom él ott fenn az égben,
kis sirály, tiszta fehérben.*

*Én egy szót se mondok többet,
egyet hajtogatok, egyet:
hogy sirályom él ott fenn az égben,
kis sirály, tiszta fehérben.*

*a reménység melege küldi
a hóvirágok
szavai után.*

*Adjatok a költőre fehér köpenyt —
szanitéc ő és orvos,
ritka szakorvosa
a lelkek ficamának,
az egyetlen,
aki meggyógyíthatja
a törött
emberi szárnyat.*

*Adjatok a költőre fehér köpenyt —
munkája
megköveteli
a tisztaságot.*

Nyelvtan

*A nappal súlyos főnevei
hivatal
gond
remény*

*Az éjszaka visszaható igéi —
találkozni
búcsúzkodni
elfeledkezni*

*Az est szélfújta határozószavai —
csöndesen
fáradtan
riadtan*

*A reggel fénylő viszonyszói
a nap felé
szívből
előlről.*

Templom

*A halmok nyírfa-arannyal bevonva.
Olyanok,
mint a templomkupolák.
Alattuk nyírfa-istenekhez
imádkoznak zöld álmukban
az isten-tehenek.*

Adósság

Ideje
 minden tartozásomat
 megadni. Azt hittem,
 ráérek bőven.
 Erre nem is
 ellenség bujtogat,
 el sem rejtőzhetem ifjúi gögben.

Futok fűhöz-fához,
 bizonygatom,
 hadonászok,
 mindenfélét hadarva.
 „Megfizetem,
 amivel tartozom!
 Higgyétek el!”
 És rábólint szavamra
 fű és hóhullás,
 aszály, falevél,
 Kosziha falu,
 Szahalin,
 a Volga.
 Kinevet engem,
 ami bennem él:
 a sok-sok tartozás
 szorító gondja!
 Vár, hogy fizessen,
 minden pillanat,
 a városok,
 ellobbanók, sugárzók,

a gyógyító vízzel teli
 tavak,
 a gyászlobogók
 s a győzelmi zászlók,
 a gyöngyösen
 fortyogó halleves,
 Moszkvám,
 mindenható, villódzó fényed,
 s várja a vers
 — igen, főképp —
 a vers,
 amely most még
 csak álmaimban éled.
 Éjfél didergeti
 lelkem megint,
 s az álmatlansággal vitázik tollam.
 És egy asszony
 a szemembe tekint.
 (Vele szemben is
 hány adósságom van!)
 — Fizess, fizess!
 Törlessz, te balgatag,
 indulj tovább nyugodtan,
 tiszta lappal.
 Törlesztetek.
 De minél többet adok:
 adósságom nőttön nő
 minden nappal.

VIKTOR SZOSZNORA

A tücsök

Éj az üveg öböl felett,
 a vízszintes vizen lebeg.
 Árbocokra kifeszíti
 csillag-kupoláját.
 Hát te mért nem alszol, tücsök?

Vered fémes tenyérkéddel
 a füveket, virágokat
 és a rakpart horgonyát.
 Alszik a légy és a mágus,
 zenekar és szitakötő,

*alszik a hóhér s a bohóc,
az orvos és a kukac.
Csak te nem aluszol, tücsök,
vered fémes tenyérkéddel
a bimbókat, kalászsokat
és a rakpart horgonyát.
Vagy a világitótornyot
kapcsolod ki? Az a dolgod?
Gyógyítod az ember éjét?
Tatarozod a vizet?*

*Virrassz, virrassz végig, tücsök!
Verjed fémes tenyérkéddel
a magokat, a virágport
és a rakpart horgonyát!
Cirpelj, ciripelgess, tücsök,
hiszen fontos, nagyon fontos,
hogy legalább egyszál tücsök
húzza,
húzza csak!*

Polovec tábor

*Micsoda rét!
Szélte-hosszában lekasálva.
Csend van.
Gyékeny kötve a dübörgő patákra.
Csend van.
Bogárzó lovat sarkantyú joháztat.
Csend van.
Tajtékos nyeregtakarók holdfényben áznak.
Csend van.
Nyolcezren vannak, válogatott legények.
Csend van.*

*Csillognak a vontarany vérték.
Csend van.
Elnémul a farkas,
a farkas zsákmányt érez.
Csend!
Összecsapás!
Mindjárt összecsapás!
Ez az éj a győzelemé lesz!
És — győzelem!
De...
csend van.*

VLAGYIMIR KUZNYECOV

Testamentum

*A béke első éve volt, tudom.
Egy koldus kuporgott a kapuban —
sapkájába csak hó-kopejka hullt.
Ő a havat belőle visszarázta
érthetetlen szavakat motyorászva.
Szívem attól a koldustól tanult:
amit kaptam, ami volt vagyonom,
nem hagyom senkire — visszaadom.*

*A tengernek vissza a ringatását,
ködnek, habnak szerelem sajdulását,
a vakoknak bizakodásomat,
a négy falnak a szabadságomat,
hazugságomat vissza a világnak.
Fussanak át síromon felhő-árnyak.*

*Véremet a nőknek és a füveknek,
tétova bánatomat a fűzeknek,
a harcban gyengébbnek türelmemet,
a sorsnak vissza feleségemet,
terveim visszaadom a világnak.
Fussanak át síromon felhő-árnyak.*

*Lustaságom az írásnak s a szélnek,
cipőm porát — kik idegenben élnek.
Felhő árnyak alatt lépjen hatályba
e végrendeletem...*

Északi monda

Járt a rénszarvasaival,
nem tudva a világról.
Szállt a havon, mint a vihar,
gyors kutyafogatával.

De házat emeltek neki —
körül falak és parkett.
Most tátott szájjal nézdeli —
hát ez meg minek kellett?

Nem alhat... Az ablak alatt
mintha bógne üvöltve
valami hang. Fejszét ragad,
lyukat vág a tetőbe.

Felszed egy kunyhónyi helyet
az apró parkettfából.
Kunyhót rak, abban szít tüzet
és álmodik a nyárról.

Szava egyre csöndesedik:

„Szállj, Szellem, szállj bolyongva...”

A földön mi meg nem esik!

Vagy tán följebb — ki tudja.

JUHÁSZ GYULA SZOBRA A DÓM TÉREN